

EDITORIAL

Les activitats del curs 2013-2014

Ens trobem davant del número 11 de la revista i, aprofitant el seu editorial, us presentem un resum de les activitats desenvolupades entre agost de 2013 i juliol de 2014. Des que el Centre d'Estudis Seniencs gestiona l'Antena del Coneixement de la URV a la Sénia, ha ampliat el ventall d'activitats que desenvolupava i ha intentat obrir-se i adaptar-se als interessos de diferents segments de població i col·laborar al màxim possible amb altres institucions locals i territorials. Presentacions de llibres, taules rodones, exposicions, itineraris guiats, col·laboració en activitats musicals, aules de la gent gran, jornades i cursos... són activitats que hem anat registrant a la revista mensual *Lo Senienc* i que han completat un curs que ara us resumirem.

Durant les Festes Majors de 2013 es van desenvolupar diferents activitats, com ja és habitual. La primera de les activitats va ser el dilluns 19 d'agost, amb la presentació al Centre Obrer del **llibre de Toni Cruanyes *Un antídoto contra l'extrema dreta***, amb la presència de l'autor, que ens va explicar les tesis que desenvolupa al seu llibre. La **presentació del número 10 de la revista** es feia al Centre Obrer el dijous 22 d'agost. L'altre dels actes programats per festes va ser l'itinerari guiat que ens va portar a les **coves de Martí** i que ens va permetre visitar l'entorn i la casa gràcies a l'amabilitat de la família propietària. Com ja és habitual, vam gaudir de l'acompanyament d'un gran nombre de persones de totes les edats. Finalment, cal destacar la **presentació de l'audiovisual *Crònica dels anys 60. La vida i la festa a la Sénia***, que es va fer el dissabte 24 d'agost a la Casa de la Cultura amb gran assistència de públic. Aquest audiovisual, que després s'ha projectat en festivals a Reus i Barcelona, ha tancat el seu cercle d'èxits amb l'emissió al programa *El documental* del Canal 33, el 31 de maig de 2014. Amb el suport del Campus Extens - Antenes del Coneixement de la Universitat Rovira i Virgili, l'Aula de Cinema de la mateixa universitat i la col·laboració de la família Esteve Batet i el Centre d'Estudis Seniencs, s'han pogut recuperar i posar en valor unes imatges del nostre poble que s'haurien perdut en l'oblit.

Ja al mes de setembre i amb motiu de la **Diada Nacional de Catalunya**, la presidenta d'Òmnium Cultural a les Terres de l'Ebre, Dolors Queralt, ens va oferir la xerrada *Llengua, Cultura i País*, on va subratllar la tasca desenvolupada per Òmnium des de la seua creació el 1961 en favor de la llengua i la cultura del país i de la seua cohesió social. El 27 de setembre, dins dels actes

programats amb motiu de les **Jornades Europees de Patrimoni**, l'Antena i el Centre d'Estudis van col·laborar en una taula rodona on es tractaven les possibilitats dels conjunts patrimonials de la població com a factors de desenvolupament local. D'altra banda, el projecte **Triangle dels Oficis** també va participar en les jornades, oferint una visita conjunta al Museu Terracota de la Galera, al Museu de la Pauma del Mas de Barberans i al Centre d'Interpretació del Riu Sénia del Molí l'Abella de la Sénia.

A l'octubre, el dia 26 es va fer l'acte d'**inauguració del curs de l'Antena del Coneixement de la URV**. Es va lliurar el premi a l'alumne amb la millor nota de les PAU obtinguda a l'Institut de la Sénia, que va ser per a Alba Gascó Palau. L'acte va comptar amb la lectura de textos literaris a càrrec d'alumnes de l'Institut de la Sénia i es va tancar amb la projecció de l'audiovisual de la Sénia als anys 60. Al mateix mes d'octubre cal destacar també l'activa participació del Centre d'Estudis i de l'Antena en l'organització de la **V Fira de l'Artesania de la Fusta a la Sénia i la I Festa del Moble**, així com en la primera edició de **Músiques en Terres de Cruïlla**, que es van celebrar el cap de setmana del 18 al 20 d'octubre de 2013.

El mes de desembre va estar centrat en la educació dels nostres fills i filles. Sota el títol **Parlem de formació. Els estudis superiors** es van fer dos xerrades els dies 10 i 17 de desembre de 2013 a la sala rosa de la Casa de Cultura de la Sénia organitzades per l'Antena del Coneixement de la URV amb la col·laboració de l'AMPA de l'Institut de la Sénia. La primera de les xerrades estava orientada a la formació professional i va anar a càrrec de Rosa Almuni, coordinadora territorial de Formació Professional del Departament d'Ensenyament a les Terres de l'Ebre. La segona de les xerrades portava per títol *Preguntes freqüents sobre l'accés i l'admissió a la Universitat*. Va anar a càrrec de Maria Bargalló, vicerectora d'Estudiants i Comunitat Universitària de la URV. El dijous 19 de desembre, es va fer a la biblioteca Pere de Montcada de la Sénia la primera trobada del **Club de Lectura**. Amb aquesta iniciativa de l'Antena del Coneixement de la URV a la Sénia, volem animar els lectors del nostre poble a assistir a les trobades que anirem fent per comentar els llibres que llegim i traure'n l'entrellat més enllà de les apreciacions pròpies de cadascú, compartint-les entre tots. També comptarem de tant en tant amb la presència d'algun escriptor per comentar personalment amb ell les emocions viscudes amb la lectura de les seues obres. És un grup obert a tothom interes-

sat en la lectura. Ens trobareu al **facebook** com a **Club de Lectura la Sénia** i també us podeu comunicar amb nosaltres al correu clublectura.lasenia@gmail.com. Durant el curs hem anat fent diferents sessions on hem comentat els llibres *L'horitzó primer* de Joan Todó, que ens va acompanyar personalment en les dos sessions que li vam dedicar. Després vam comptar amb l'escriptor de Traiguera Armando Vericat, que ens va comentar el seu darrer llibre *La maledicció del Groc*. Aquests llibres es desenvolupen al nostre territori, així com el tercer dels llibres, *El càtar imperfecte* de Víctor Amela, que va comentar Victòria Almuni. El darrer dels llibres llegits aquest curs ha estat *La veritat sobre el cas Harry Quebert* de Joël Dicker, amb comentaris de Marta Tena. Després del descans estiuenc, al mes de setembre es reprendran les sessions. Dins de la programació nadalenca, l'Antena del Coneixement i el Centre d'Estudis van programar un **contacontes infantil** i un **cicle de cinema de terror** al Centre Obrer.

A finals de gener es va fer la **presentació del llibre** *La maledicció del groc*, del traiguerí Armando Vericat que va comptar amb els comentaris i explicacions de l'historiador Ferran Grau. Ja dins del mes de febrer, es va fer una **xerrada sobre el càncer** que va anar a càrrec del metge i professor de la URV Ramon Maria Miralles, a propòsit de la celebració del Dia Mundial contra el Càncer, que vam programar amb la col·laboració de la Lliga contra el Càncer de les Comarques de Tarragona i Terres de l'Ebre. També es va fer la primera de les dos sessions del **curs de jota ballada**, a càrrec de la professora Lúcia de Mena, en col·laboració amb la Regidoria de Cultura i Patrimoni Històric de l'Ajuntament de la Sénia i l'associació Casa d'Andalusia.

Dins del mes de març es va celebrar el **Dia de la Dona**, amb la participació de la professora de dret de la URV Laura Roman i la projecció del documental *Las Constituyentes*, que recollia els testimonis de les dones diputades que van participar en les corts que van aprovar la Constitució Espanyola de 1978. Durant el curs 2013-2014, hem presentat dos **llibres de cuina** d'Onada Edicions. Al març, el cuiner de Vinaròs Juanjo Grau ens presentava el llibre *La cuina de la carxofa de Benicarló*, amb degustació inclosa de tapes a base de carxofes al Centre Obrer. Dins dels actes de la Fira Gastronòmica de la Sénia es va presentar el llibre de la Fundació Àlícia *Cuina d'olis de varietats tradicionals Territori Sénia*. Ja al mes d'abril, al Punt Jove, Maria del Mar Villalbí Prades va fer una **xerrada sobre la vida quotidiana a Amposta i la Sénia durant la Guerra Civil**. Al mateix local i coincidint amb Sant Jordi es va programar l'**exposició Paraules de riu**, que recollia un total de nou paraules relacionades amb el món fluvial amb el seu significat i emmarcades amb textos literaris d'autors ebrencs. El **concert de Sant Jordi** i el **Certamen Internacional de Bandes de Música de la Sénia** van comptar un any més amb el suport de l'Antena del Coneixement.

Durant el mes de maig de 2014, el dissabte 10 i el diumenge 11, es va celebrar l'onzena edició de la Fira Gastronòmica de la Sénia. El Centre d'Estudis Seniencs i l'Antena del Coneixement de la URV a la Sénia hi van preparar diverses activitats. El dissabte 10 a la tarda es va inaugurar l'**exposició Itineraris i camins ramaders del Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre**. Aquesta activitat va comptar amb el suport de la Regidoria de Cultura i Patrimoni Històric de l'Ajuntament de la Sénia. A la tarda, a les 17.30 h, es va fer una **visita al molí dels Vidal** a càrrec del Centre d'Estudis Seniencs, que va comptar amb la col·laboració d'Ignasi Cardona, antic treballador del molí. També volem agrair a la família Vidal les facilitats per poder fer l'activitat. Dins de la mateixa fira, també vam col·laborar amb Joventuts Unides amb la **XX Trobada de Gaiters i Música Popular**. També amb la mateixa entitat es va programar la xerrada **Canem tots iguals**, a l'Escola de Música de l'entitat. A l'Escola de Música de la Sénia, començava el cicle de la **Primavera Musical** amb l'actuació del Quartet de Tubes del Conservatori de Música de la Diputació a Tarragona, que ha continuat durant els mesos de juny i juliol amb altres concerts desenvolupats al Centre Obrer. Al mes de juny i coincidint amb el solstici d'estiu, es va programar l'**exposició El Foc festiu al Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre**, que ha estat la darrera del curs i que ha comptat com les anteriors amb el suport de la Regidoria de Cultura i Patrimoni Històric de l'Ajuntament de la Sénia. En aquest mes, es va fer el primer dels dos itineraris que el Centre d'Estudis Seniencs ha programat dins dels **Itineraris per les Terres de Cruïlla de 2014**, i que fa en col·laboració amb altres entitats del territori a banda i banda del riu Sénia. Es va fer una visita al mas de l'Amat, on els participants van poder conèixer de primera mà el seu entorn natural i les formes de vida de les persones que hi van viure. Els primers itineraris van començar el mes de maig a Camarles, Mas de Barberans i Sant Carles de la Ràpita. Continuaran fins al mes de novembre a Santa Bàrbara. Entre mig hauran passat per Sant Rafael del Riu, Xert, Traiguera, Rossell, Sant Jordi, la Sénia, les Cases d'Alcanar, Ulldecona, Tortosa, Sant Mateu, la Pobla de Benifassà i Peníscola. Podeu consultar els diferents itineraris a la web terresdecruïlla.wordpress.com, on podreu conèixer a més qui formem part del projecte i la resta d'activitats que portem a terme. A finals de juny i durant el juliol de 2014 es va fer el **VII Cicle d'Orgue de la Sénia**, que va comptar amb el suport de l'Antena de la URV. Finalment, cal recordar la col·laboració de l'Antena del Coneixement amb les **Aules de la Gent Gran** que organitza la Universitat Rovira i Virgili.

Bé, no us cansem més. Acabem aquest resum recordant que, a més d'organitzar les activitats locals, participem en les que fan arreu dels territoris de parla catalana la Coordinadora de Centres d'Estudi de Parla Catalana (www.ccepc.org) i l'Institut Ramon Muntaner (www.irmu.org). Acompanyant aquestes ratlles teniu un resum fotogràfic de totes aquestes activitats.

LO SENIENC. MEMÒRIA, NATURA I LLENGUA 2014

Com cada any, i ja en fa onze, teniu a les vostres mans un exemplar de *Lo Senienç. Memòria, natura i llengua*. Aquest nou número de la revista del Centre d'Estudis Seniençs (CES) és fruit de la participació d'un grup de persones que accepten la proposta que reben del CES de publicar els seus articles i treballs de recerca. Any rere any, cal donar-los les gràcies per omplir de contingut *Lo Senienç* especial!

Aquest número 11 presenta els següents continguts:

La secció **Racó de la memòria** està formada per dos articles de temàtiques ben diferents. Un, l'article "**Els triangles del Montsià**" de Pierre Bayart, investigador i divulgador francès veí del Ballestar, ens explica de forma divulgativa les tècniques que van seguir els científics francesos per mesurar el meridià, fent especial incidència en el seu pas per les nostres terres. L'altre, "**A los presuntos herederos del Virrey Bonet**" d'Eva Garcia Lleixà, historiadora de l'art i membre del Centre d'Estudis Seniençs, fa un repàs per les notícies de l'època i la documentació familiar derivada de la reclamació de la misteriosa herència del virrei Bonet.

Aquest any recuperem el dossier que vam iniciar l'any 2012 amb el nom **Dossier 2: La Fusta** on hem inclòs tres articles relacionats amb aquest tema. El primer article està escrit per Antonio Michavila Vidal, cronista local i membre del Centre d'Estudis Seniençs, i porta per títol "**Carboneres a la Sénia**". El text ens explica, d'una forma col·loquial, com es van fer carboneres a la Sénia amb la fusta dels arbres del Camp d'aviació, i ens descobreix aquesta pinzellada sobre la història de la Sénia que fins ara no s'havia publicat. El següent article que forma aquest dossier temàtic és "**Anar a fer carbó al Port. El testimoni de Marcel Francesc Lleixà Altés**" que, seguint amb el tema del carbó, ens presenta la història de vida d'un home masover, Paco Lleixà Altés, que tota la vida va treballar de carboner. Aquesta entrevista, cedida per Pepa Subirats Rosiñol del Centre de Desenvolupament Rural Museu de la Pauma del Mas de Barberans, és un testimoni de primera mà molt preuat que ha treballat Lluís Miró Vives, historiador i membre del Centre d'Estudis Seniençs. L'últim article que trobem al Dossier és la segona part d'un article publicat l'any passat i porta per títol "**Alberto Querol Jaques, una vida treballant la fusta (2). El coneixement de les eines**" i l'ha redactat M. Victòria Almuni Balada. Fent el buidat d'informació dels enregistraments sonors realitzats per membres del Centre d'Estudis Seniençs l'any 2004, s'ha redactat l'article, centrat aquest any en la utilització de les eines en la feina de fuster i en els records que el seu ús desperta en la memòria d'Alberto Querol.

L'**Espai de natura** presenta l'article "**Els recursos hídrics del riu Sénia**", de Javier Roig Prades, llicenciat en Enginyeria de Camins, Canals i Ports, un interessant informe molt il·lustrat sobre la riquesa fluvial del riu Sénia.

A la secció **El món de la paraula** trobem un article de

Joan Todó Cortiella, escriptor senienç amb estudis en Teoria de la Literatura i Literatura Comparada. L'article "**Lenigmàtica Cenira de Sebastià Juan Arbó**" estira el fil d'un escrit d'Emilio Lleixà, aparegut l'any 1984 a *Lo Senienç*, sobre l'estada a la Sénia de l'escriptor rapitenc Sebastià Juan Arbó i la possible influència d'aquesta visita en les seues obres.

L'espai **Recerca jove** l'ocupen cinc articles d'alumnes de secundària de l'Institut de la Sénia. Tots els articles són resumats dels treballs de recerca de 2n de Batxillerat presentats a l'Institut del nostre poble durant el curs 2012-2013. El primer és un treball del Departament de Ciències Socials i la seua autora és Sandra Capitan Cano. L'article porta per títol "**La malaltia d'Alzheimer: estudi de cas i percepció a la Sénia**" i amb la presentació de dades i el recull de testimonis que conviuen en primera persona amb aquesta malaltia ens il·lustra en el coneixement de l'Alzheimer d'una forma clara i didàctica. El següent article és "**Generació pinzellera: la fàbrica de pinzells Hijos de Ricardo García**" de Júlia Cuartiella Zaragoza, també del Departament de Ciències Socials. Aquest escrit ens explica la història familiar d'aquesta empresa de pinzells, tan coneguda a la nostra població, amb imatges de l'arxiu de la família de l'autora. A continuació trobem un article d'una temàtica ben diferent, "**Desenvolupament social i econòmic de l'hipòdrom Pla de Roquillo**", en què l'autora, Alba Gascó Palau, ens explica com ha valorat la creació d'una empresa que gestioni l'hipòdrom del poble durant tot l'any. Tota l'argumentació està acompanyada de números i dades que donen credibilitat al seu projecte. Aquest article correspon al Departament d'Administració i Comerç de l'Institut. Continuem amb un article que hagués pogut ser inclòs en el Dossier 2: La Fusta, ja que tracta sobre el món dels carboners; porta per títol "**L'antic ofici dels carboners**". La seua autora és Carla Mestre Martorell i correspon al Departament de Ciències Socials. L'article ens presenta les característiques bàsiques d'aquest ofici i els testimonis en primera persona de dos homes que s'hi van dedicar. El darrer article que us oferim aquest any és de caire històric i porta per títol "**Maquis: els doblement vençuts**". L'ha escrit Clàudia Ruiz Auladell i pertany al Departament de Llengües. En aquest article, també a través de testimonis orals de l'època, se'ns explica la relació establerta entre la gent que vivia als masos i els maquis que habitaven les nostres muntanyes en temps de postguerra.

Esperem que el contingut de *Lo Senienç. Memòria, natura i llengua* d'aquest any us sigui agradós i que feu difusió de la feina del Centre d'Estudis Seniençs entre familiars i coneguts. Si llegint aquests articles aprenem més sobre la història de la Sénia i així la valorem més, sobretot en els temps actuals, ens donarem per satisfets.

Eva Garcia Lleixà
 Coordinadora de *Lo Senienç. Memòria, natura i llengua*

Presentació del número 10 de la revista *Lo Senienc. Memòria, natura i llengua*, al Centre Obrer. 22-08-2013

Itineraris per les Terres de Cruïlla 2013. Visita a les coves de Martí. 21-08-2013

Estrena del documental *Crònica dels anys 60. La vida i la festa a la Sénia*, a la Casa de Cultura. 24-08-2013

Xerrada amb motiu de l'Onze de Setembre a càrrec de Dolors Queralt, presidenta d'Òmnium Cultural de les Terres de l'Ebre, als baixos de l'Espai Jove. 26-09-2013

Presentació del curs 2013-2014 de l'Antena del Coneixement de la URV a la Sénia al Centre Obrer. 25-10-2013

Músiques en Terres de Cruïlla. Ball de jotes a la plaça Major. 20-10-2013

Exposició *Un segle de mobles*, a la V Fira de l'Artesania de la Fusta de la Sénia. 20-10-2013

Xerrada de la vicerectora d'Estudiants i Comunitat Universitària de la URV, Maria Bargalló, sobre les proves d'accés a la Universitat. Sala Rosa de la Casa de Cultura. 17-12-2013

Sessió inaugural del Club de Lectura. Biblioteca Pere de Montcada. 19-12-2013

Presentació del llibre *La maledicció del Groc*, d'Armando Vericat, als baixos de l'Espai Jove. 30-01-2014

Xerrada sobre el càncer de Ramon Maria Miralles, metge i professor de la URV, als baixos de l'Espai Jove. 14-02-2014

Segona sessió del curs de jota ballada al local de la Casa d'Andalusia de la Sénia, al Centre d'Entitats. 15-03-2014

Commemoració del Dia de la Dona Treballadora al Centre Obrer. 11-03-2014

Xerrada - col·loqui sobre la vida a la Sénia durant la Guerra Civil a càrrec de Mar Villalbí, als baixos de l'Espai Jove. 04-04-2014

Exposició *Itineraris i camins ramaders del Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre* durant la Fira Gastronòmica de la Sénia, a l'Ajuntament Vell. 10/11-05-2014

Ruta guiada al mas de l'Amat, dins dels Itineraris per les Terres de Cruïlla de 2014. 01-06-2014